

Népesedési világnap, 2014. július 11.

Tartalom

A világ népessége folyamatosan növekszik	1
A népesség kontinensek szerinti eloszlása átrendeződik	1
A népességstruktúra jelentősen átalakul, a lakosság öregszik	2
A népesedési folyamatokban még 70 év múlva is érzékelhető különbség lesz Kelet és Nyugat-Európa között	2
Magyarország népessége előreláthatólag csökkenni fog	2

1989-ben az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) július 11-ét népesedési világnappá nyilvánította, ugyanis – becslések szerint – két évvel korábban ezen a napon érte el Földünk lakossága az 5 milliárd főt. A népesedési világnap célja, hogy felhívja a figyelmet az olyan, egyre fokozódó demográfiai problémákra, mint a túlnépesedés vagy a népesség elöregedése.

A világ népessége folyamatosan növekszik

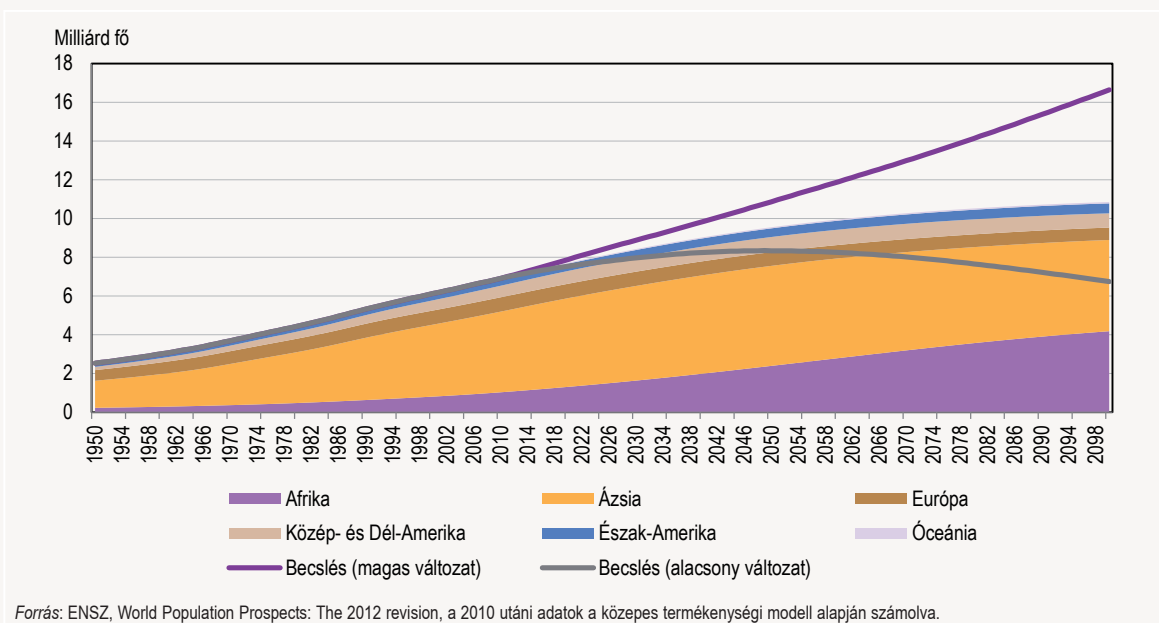
Jelenleg a Föld lakossága már a 7 milliárd főt is meghaladta és tovább emelkedik, bár a növekedés üteme csökken, elsősorban a termékenység terén tapasztalható visszaesés miatt. A jövőre vonatkozó előreszámítások¹ természetszerűleg nagy bizonytalanságot hordoznak magukban, ugyanakkor jól jelzi a népesedési kérdések fontosságát, hogy a világ népessége – már a közepes szintű termékenységgel számolt prognózis szerint is – ötven év múlva több mint 10 milliárd lesz, 2100-ig pedig várhatóan négyszeresére nő 1950-hez képest.

A népesség kontinensek szerinti eloszlása átrendeződik

Napjainkban Ázsiában él a világ népességének 60%-a, mintegy 4,3 milliárd ember, ez az arány azonban a jövőben feltehetően csökkenni fog Afrika javára. Az afrikai kontinensen 1 milliárdról 4 milliárdra nőhet a lakosságszám a század végéig, ezzel 15%-ról közel 40%-ra emelkedne a földrész részesedése a népességben. A növekedés mértéke eddig is ezen a kontinensen volt a legnagyobb, az elmúlt hat évtized során a lakosság száma 4,5-szeresére emelkedett. Ugyanezen időszakban Európa népessége is növekedett (mintegy 35%-kal), ugyanakkor globális részesedése mégis csökkent és az 1950. évi 22%-os arány 2010-re 10%-ra sülydett, 2100-ig pedig 6%-ra mérséklődhet.

1. ábra

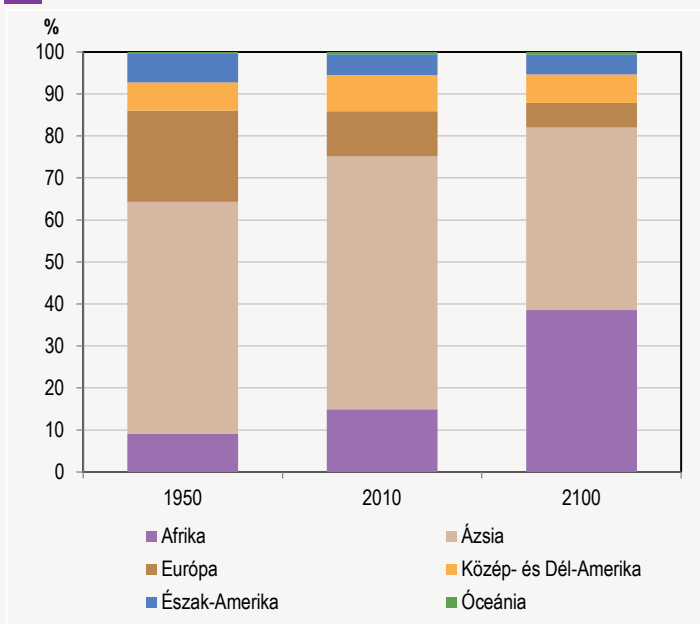
A Föld népessége földrészek szerint, 1950–2100

¹ A népesség-előreszámítás a népesség létszámának, összetételének jövőbeni időpontokra történő előrebecslése. Általában több változatban készül, a demográfiai alapfolyamatok (termékenység, halandóság, vándorlás) eltérő jövőbeni alakulásának feltételezésére épül. Az előreszámítás összetevőire vonatkozóan háromféle feltevést (forgatókönyvet, scenáriót) szokás megfogalmazni: a közepes vagy alaphipotézis a legvalószínűbbnek tartott jövőbeli változást mutatja, míg az alacsony és a magas változatok a változásnak az előreszámítás készítésének időpontjában elképzelhető határait jelölik ki. A három alapvető forgatókönyv mellett további scenáriók is készíthetők, például változatlan termékenységgel, illetve halandósággal, a migráció kizárásával, vagy a demográfiai folyamatok eltérő alakulásának kombinációi alapján. Az ENSZ itt közölt előreszámításai a termékenység változását (alapesetben annak közepes szintjét) veszik alapul, a halandóság és a migráció normál trendje mellett. A részletes módszertan elérhetősége: http://esa.un.org/wpp/Documentation/pdf/WPP2012_Methodology.pdf.

A Föld népességének kontinensek szerinti megoszlása

2. ábra

A népességstruktúra jelentősen átalakul, a lakosság örepszik

A demográfiai helyzet alakulását alapvetően meghatározza a termékenység: jelenleg az országok több mint 40%-ában a reprodukciós szint alatt van a teljes termékenységi mutató, és ez az arány a közepes termékenységi modell szerint több mint 90%-ra változik majd 2100-ra, azaz az országok túlnyomó többségében a nők nem szülnék majd annyi gyermeket, amennyi biztosítja, hogy a következő generációban is helyettesítsen minden nőt egy lány. Az alacsony születésszám és a várható élettartam jelentős kitolódásának köszönhetően egyre öregebb korösszetételű lesz a világ népessége. Ennek következménye, hogy a halálzási arányszámok – Afrika kivételével – mindenhol emelkedni fognak a prognózisok szerint. A lakosságszám országok, földrészek szerinti alakulására, eloszlására hatással lehet a nemzetközi vándorlás is, az előrejelzések harmadik tényezője. Ez tekinthető a legbizonytalanabb komponensnek, mivel a gazdasági folyamatok változása és az egyes országok vándorlási közpolitikája rövidtávon is számottevően befolyásolhatja a migrációs magatartást.

A Föld népességének növekedésével párhuzamosan várhatóan egyre nagyobb mértékű lesz az elöregedés, 1950 óta 5 évet nött a medián életkor, míg 2100-ra várhatóan közel megkétszereződik.

Medián életkorok változása, 1950–2100

1. tábla

(év)

Év	Föld	Afrika	Ázsia	Európa	Közép- és Dél-Amerika	Észak-Amerika	Óceánia
1950	23,5	19,2	22,0	28,9	19,9	29,8	27,9
1970	21,5	17,9	19,5	31,8	18,6	28,0	24,8
1990	24,0	17,6	22,9	34,6	21,8	32,9	28,6
2010	28,5	19,2	28,8	40,3	27,3	37,3	32,2
2050	36,1	24,7	39,8	45,7	40,6	40,9	37,0
2100	41,2	34,9	45,4	46,8	48,1	44,6	44,1

Forrás: ENSZ, World Population Prospects: The 2012 revision, a 2010 utáni adatok a közepes termékenységi modell alapján számolva.

Ez a folyamat legkevésbé Afrikát érinti, a magasabb termékenység és az alacsonyabb várható élettartam miatt. A 2010-es adatok alapján a „legöre-

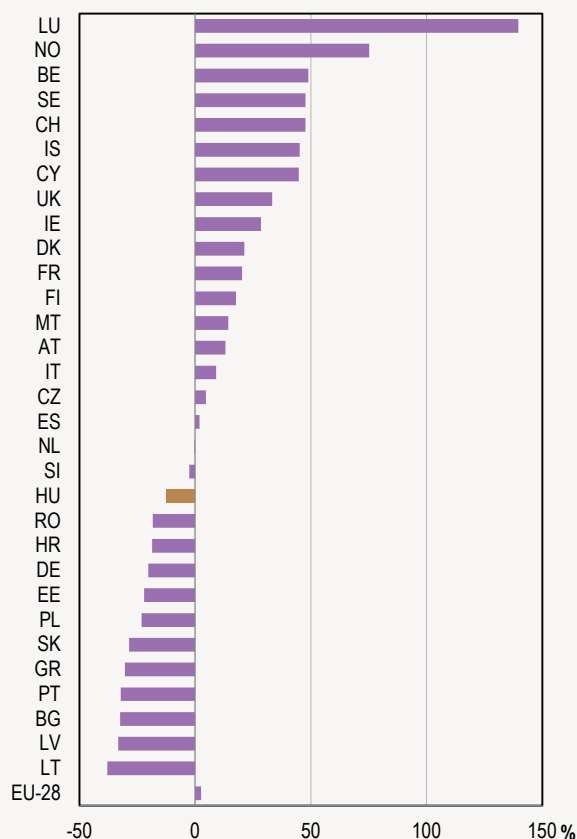
gebb” földrész Európa volt, az ENSZ előreszámításai alapján ez azonban megváltozik és a század végére Afrika kivételével az összes kontinensen hasonlóan, 45 év körül alakul a medián életkor.

A népesedési folyamatokban még 70 év múlva is érzékelhető különbség lesz Kelet és Nyugat-Európa között

Európában a következő mintegy 70 évben az államok több mint felében várható népességnövekedés, az Európai Unió egészét tekintve ez azonban valószínűleg csak csekély mértékű többletet jelent majd. A demográfiai folyamatok vesztesei valószínűsíthetően elsősorban a közép-kelet-európai országok, valamint Portugália és Görögország lesznek, esetenként 30%-ot meghaladó népességcsökkenéssel.

3. ábra

A népesség számának változása Európában 2013 és 2080 között

Forrás: Eurostat, népesség-előreszámítás az alap szcenárió szerint.

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-RA-11-019/EN/KS-RA-11-019-EN.PDF
Az ábrákban használt rövidítések

Számszerűen a legnagyobb növekedés az Egyesült Királyságban (több mint 21 millió fő) és Franciaországban (13,2 millió fő) feltételezhető, amiben fontos szerepe lehet, hogy mindkét állam a fő bevándorlási célterületek között szerepel. A népességfogyást tekintve Németország lesz a legrosszabb helyzetben, várhatóan komoly, közel 17 millió fős csökkenéssel kell szembenéznie a következő évtizedekben az Eurostat számításai szerint.

Magyarország népessége előreláthatólag csökkenni fog

Magyarországon 1981 óta – egyetlen év, 1992 kivételével – minden évben csökkent a népességszám, a jövőre vonatkozóan pedig minden számítás további visszaesést mutat. 2011 és 2060 között a legoptimistább, magas termékenységgel számoló előrejelzés is közel 1,4 milliós veszteséget jelez.²

A jelenlegi alacsony termékenységhez (1,34-os teljes termékenységi arányszám 2012-ben) képest az egyes hipotézisek ugyan némiképp javuló tendenciával számolnak (az alacsony termékenységi változat esetében is

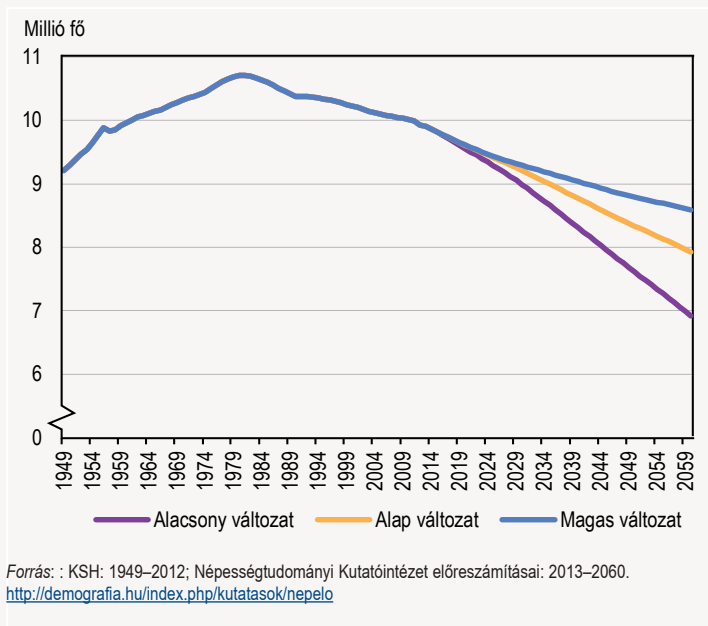
² A SEEMIG projekt keretében további előreszámítások is készülnek országos szinten, valamint regionálisan Pécsre vonatkozóan, ezek a www.seemig.eu honlapon érhetőek majd el.

1,45-dal), ez azonban valószínűleg nem képes majd kompenzálni az előregedő népesség-összetételből következő magasabb halálozást.

4 ábra

A KSH honlapján [interaktív grafikonon](#) tekinthető meg a világ népességének alakulása az ENSZ előreszámítása alapján, valamint a magyar népesség nem és kor szerinti összetételének (korfa) változása.

Magyarország népessége, 1949–2060

További Információk, adatok (linkek):

[Ábrákban használt rövidítések](#)

www.ksh.hu

Elérhetőségek:

kommunikacio@ksh.hu

[Információs szolgálat](#)

Telefon: (+36-1) 345-6789